

Лазебна Н. В.,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу
Запорізького національного технічного університету

ЛЕКСИЧНІ ТА ВІЗУАЛЬНО-ГРАФІЧНІ ІННОВАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ: ЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТИ

Анотація. У статті розглянуті лінгвальний та перекладацький аспекти сучасних англомовних соціальних мереж; проаналізовано їх структурно-семантичні та прагматичні особливості та шляхи їх передачі українською мовою.

Ключові слова: англомовні соціальні мережі, візуально-графічні засоби, лексичні інновації, способи перекладу.

Постановка проблеми. Глобалізація масової комунікації наприкінці ХХ століття, бурхливий розвиток мережі Інтернет, динамічне життя сучасників та інші екстралінгвальні чинники призвели до активного поповнення словникового складу англійської мови. Соціальні мережі опосередковують життя сучасної людини, і в них з'являються лексичні та візуально-графічні інновації, які надалі активно використовуються у повсякденному житті людини не лише у віртуальному, а й у реальному світі. Актуальність досліджуваної проблематики пов'язана зі стрімким розвитком комунікації за посередництва і в середовищі мережі Інтернет. Активне поповнення словникового складу англомовних соціальних мереж, широке використання візуально-графічних елементів зумовлює необхідність комплексного дослідження та всебічного аналізу структурно-семантичних особливостей інноваційних лексичних елементів, їх прагматичного потенціалу та способів перекладу, зважаючи на лінгвальні та екстралінгвальні чинники, що і є метою нашого дослідження [3; 5]. Щодо візуально-графічних елементів, то вперше здійснюється дослідження їх лінгвістичного (коли вони виступають у якості мовних одиниць, виконують певні морфологічні та синтаксичні функції) та прагматичного потенціалу [10, с. 32].

Виклад основного матеріалу дослідження. Матеріалом дослідження є тексти англомовних соціальних мереж (Facebook, Twitter), наявні переклади інтерфейсу сайтів англомовних соціальних мереж, власний переклад інноваційних лексичних одиниць такого типу текстів [8, с. 72]. Емпіричним матеріалом також слугували тексти періодичних англомовних видань різної тематики: суспільно-політичні (the Guardian, the Washington Post, the New York Times), науково-популярні

(Quartz, New Media Age, Press & Sun-Bulletin), комп'ютерної та Інтернет-технологій (Computer Hope, IT Week) та інші, сучасні словники та автоматизовані бази фіксації лексичних новотворів (Word Spy, World Wide Words) загальним обсягом 500 сторінок.

Стосовно прагматичного потенціалу досліджуваної лексики необхідно зважати як на лінгвальні, так і на екстралінгвальні чинники, так як через них розкривається її семантика [1; 13; 14]. Показовим є те, що людина в мережі Інтернет повторює свою поведінку, залучає звичні для неї предмети повсякденного вжитку, розповідаючи про них у мережі [6, с. 60]. Поява соціальних мереж у сучасному світі є важливою альтернативою комунікації [4; 2]. Антропоцентричність сучасного англомовного комп'ютерного дискурсу досліджували такі науковці, як проф. Р.К. Махачашвілі, М. Бауенс, М. Куїньон та інші. Стверджуємо, що антропоцентричність сучасних англомовних соціальних мереж є їх домінуючою ознакою. Характерним для них є поява великої кількості безеквівалентної лексики, яку досліджують проф. Ю.А. Зацний, проф. І.П. Біскуб, О.С. Чирвоний та інші. Але досить мало праць присвячено інноваційним елементам саме англомовних соціальних мереж.

Щодо структурно-семантичних особливостей досліджуваної лексики, то найпродуктивнішими є шість типів морфологічного словотворення у лексиці англомовних соціальних мереж: 1) афіксація (*scanner, encoder, formatter*); словоскладання N+N – *splash-screen*, Adj.+N: *open-source system*; N+Adj: *user-friendly*; N+V-ed: *cross-linked*, N+V-ed: *cross-linked*; конверсія (*to backspace, to alttab*); телескопія (*Facecroock* (Facebook + crook, *twitterverse* (Twitter + universe); скорочення (*AFAIK* – as far as I know).

Комунікативний принцип виразності реалізується в досліджуваних текстах за рахунок поєднання вербальних і невербальних засобів передачі повідомлення, яскравим прикладом яких можуть слугувати так звані «смайлики» і «емотікони», що прямо виражають відчуття через невербальні образи. Стверджуємо про розподілення емотіконів за ступенем експресивності та антропоцентричними характеристиками. Існують певні граматичні кате-

Таблиця 1

Приклади хештегів та їх передачі українською мовою

№	Хештег	Розшифрування	Тлумачення	Приклад
1	#nowplaying	Now Playing	Позначає музику, яку Ви слухаєте в певний момент	#nowplaying on @BBCRadMac музичний альбом дня
2	#imnotsaying	I'm Not Saying	Вказує на те, чого Ви не мали на увазі	#imnotsaying що українські блоги повинні бути україномовними
3	#pleaseexplainwhy	Please Explain Why	Ви просите фоловерів щось вам пояснити.	#pleaseexplainwhy люди продовжують відкривати блоги, якщо більшість із них полишить їх через місяць
4	#omgfacts	Oh My God Facts	Неймовірні, але правдиві факти	#omgfacts кількість користувачів Твіттера у світі за останній рік зросла майже у 20 разів
5	#bestadvice	Best Advice	Найкраща порада	#bestadvice тобі піти

горії, яким відповідають емотікони: іменник (@>-;- -- троянда), прикметник (>:(- злий), дієслово (:-*) – цілувати.

Графічно-візуальні засоби передають образ певного поняття. Наприклад, популярним є символ #hashtag (хештег), який призводить до нового, нестандартного написання лексичних інновацій.

Проаналізувавши тексти англomовних соціальних мереж та сучасних періодичних видань різних жанрів, де зустрічаються досліджувані лексичні елементи, ми можемо стверджувати про велику кількість безеквівалентної лексики. Основні труднощі в передачі такої лексики при перекладі українською мовою дві: відсутність у мові перекладу відповідників через відсутність у носіїв цієї мови позначеного поняття об'єкта та необхідність передати національне забарвлення.

На нашу думку, в таких випадках можливо використовувати такі основні способи перекладу: транскодування (транслітерація та транскрипція), калькування, перекладацька адаптація та описовий переклад [7; 11; 12; 15; 16].

Використання транскодування ілюструємо таким прикладом:

iCrime (перекл. айкрайм) – крадіжка персонального пристрою, зокрема, айподу або айфону.

Наступний приклад не можна вважати перекладеним тільки за допомогою транскрибування. Лише перша частина слова транскрибується, а друга перекладається за допомогою словникового відповідника:

Twintern (*Twitter + intern*) (перекл. твітстажер) – стажер найнятий, щоб відстежувати і залишати повідомлення про компанії на сторінках соціальних мереж.

Отже, як ми бачимо, транскодування, а саме транслітерація та транскрибування є можливими способами перекладу лексичних елементів англomовних соціальних мереж. Однак у деяких випадках цей спосіб перекладу поєднується з іншими (словниковий відповідник, описовий переклад тощо).

Калькування застосовуємо у таких прикладах:

Shelfie (*shelf + selfie*) (перекл. фото полиці) – фото однієї або декількох полиць, як правило, книжкових, що належать фотograфу.

Pity friend (перекл. друг із жалості) – на сайті соціальних мереж людина, чия заявка на дружбу ви прийняли із жалості.

JOMO (*joy of missing out*) (перекл. радість безтурботності) – задоволення від того, що вже не турбуєшся про те, що інші говорять або роблять.

Далі наведемо приклади описового перекладу:

Sharent (*share + parent*) (досл. перекл. батьки, що діляться інформацією (гіперопікун) – один із батьків, який розміщує занадто багато інформації про дитину.

Ungoogable (перекл. безпошуковий) – людина, про яку немає інформації в Інтернет-пошукачах, зокрема в Google.

Перекладацька адаптація проілюстрована такими прикладами:

Framily (*friends + family*) (перекл. закляті друзі) – найкращі друзі людини, які сприймаються, як члени родини.

Word of post (перекл. сарафанне радіо) – плітки і новини, які поширюються в Інтернеті, зокрема, через соціальні мережі або блоги.

Передача візуально-графічних засобів в українomовних соціальних мережах є також складним завданням для перекладача, адже більшість із них необхідно тлумачити користувачам,

спираючись на реалії української мови, відтворюючи сутність англomовних образів, які було покладено в основу утворення таких засобів, або зважати на особливості вживання пунктуаційних знаків в англomовних соціальних мережах. Наприклад: >;> – грайливий лиходій; %-) – дивився на екран більше 15 годин поспіль; {[(-_-)(-_-)]} – заснули разом.

Висновки. Отже, перекладачеві необхідно зважати як на лексичні, так і на візуально-графічні засоби англomовних соціальних мереж, розробляти перекладацькі стратегії, що і є перспективою наших подальших наукових розвідок. Різноманітний та динамічний характер цієї вербокreatивної площини сучасників є сприятливим джерелом для перекладацької адаптації та створення авторських неологізмів, що суттєво відрізняє переклад текстів англomовних соціальних мереж від англomовних комп'ютерних текстів науково-технічного стилю, які насичені термінами і потребують однозначності при перекладі.

Література:

1. Азнаурова Э.С. Прагматика текстов различных функциональных стилей / Э.С. Азнаурова // Общественно-политический и научный текст как предмет обучения иностранным языкам. – М. : Наука, 1987. – С. 3–25.
2. Александрова Л.В. Языковая выразительность научной прозы / Л.В. Александрова // Вестник МГУ. – Сер. 19. – Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2000. – № 3. – С. 45–57.
3. Александрова О.В. Проблемы экспрессивного синтаксиса (на материалах английского языка): [учеб. пособ.]. – М. : Высшая школа, 1984. – 211 с.
4. Арутюнова Н.Д. Дискурс / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. энцикл., 1990. – С. 136–137.
5. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист. – М. : Прогресс, 1975. – 447 с.
6. Гнезділова Я.В. Прагматика емоційного та емотивного дискурсів / Я.В. Гнезділова // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2005. – Вип. 7. – С. 58–63.
7. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с.
8. Кубрякова Е.С. О тексте и критериях его определения / Е.С. Кубрякова // Текст. Структура и семантика. – М., 2001. – Т. 1. – С. 72–81.
9. Кутузов А.Б. Коммуникативные особенности дискурса компьютерных сетевых форумов / А.Б. Кутузов // Третьи лазаревские чтения. – Челябинск, 2006. – С. 35–41.
10. Лазебна Н.В. Структурно-семантичні і функціональні особливості комп'ютерної термінологічної лексики з образним компонентом у сучасній англійській мові: дис. ... кандидата філологічних наук : 10.02.04 / Н.В. Лазебна. – Донецьк, 2013.
11. Махачашвілі Р.К. Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови в техносфері сучасного буття : [монографія] / Р.К. Махачашвілі. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2008. – 204 с.
12. Fineman B. Computers as people : human interaction metaphors in human-computer interaction. [Електронний ресурс] / B. Fineman. – Carnegie Mellon University Pittsburgh, Pennsylvania, 2004. – 52 p. – Режим доступу : <http://mildabandon.com/paper/paper.pdf>.
13. Labov W. Sociolinguistic Patterns / W. Labov. – University of Pennsylvania Press, 1972. – 214 p.
14. Matheson D. Media Discourses: Analysing Media Texts / D. Matheson. – Maidenhead, England : Open University Press, 2005. – 206 p.
15. Schuyler M. Computers: a Disposable Commodity / M. Schuyler // Computers in Libraries. – Jan. 2005. – P. 21–32.
16. Teleoacă A.I. Computer Collocations and Computer Metaphors. [Електронний ресурс] / A.I. Teleoacă. – 2010. – Режим доступу : <http://www.bokorlang.com/journal/29colloc.htm>.

Лазебная Н. В. Лексические и визуально-графические инновации англоязычных социальных сетей: лингвальный и переводческий аспекты

Аннотация. В статье рассмотрены лингвальный и переводческий аспекты современных англоязычных социальных сетей; проанализированы их структурно-семантические и прагматические особенности и способы их передачи на украинском языке.

Ключевые слова: англоязычные социальные сети, визуально-графические средства, лексические инновации, способы перевода.

Lazebna N. Lexical, visual and graphic innovations of english social networks: lingual and translation aspects

Summary. The article focuses on lingual and translation aspects of modern social networks; structural and semantic features of lexical innovations and their pragmatic potential are discussed; the ways of translation of lexical innovations into Ukrainian are under consideration.

Key words: English social networks, visual and graphic means, lexical innovations, ways of translation.